

RECENSIE

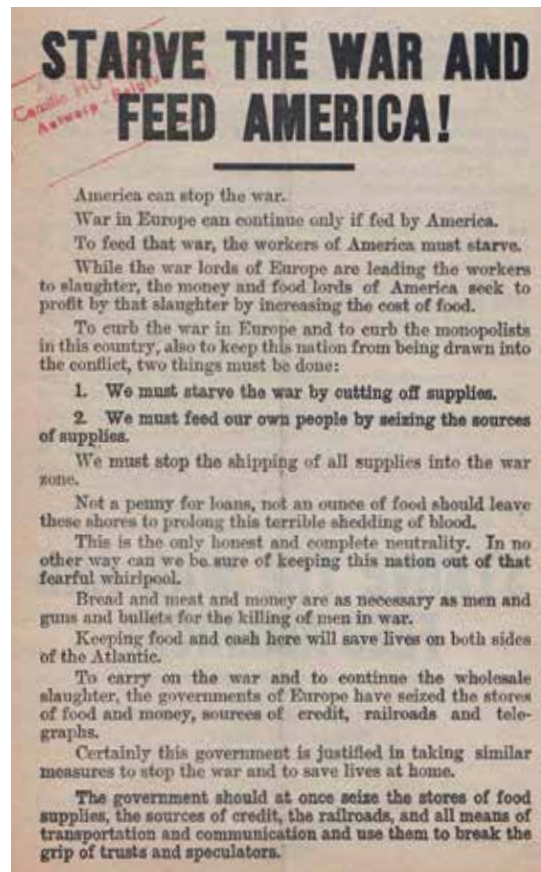
Elisabeth MCKILLEN

Making the World Safe for Workers. Labor, the Left and Wilsonian Internationalism

Elisabeth MCKILLEN, *Making the World Safe for Workers. Labor, the Left and Wilsonian Internationalism*, Urbana: University of Illinois Press, 2013, 320 pp. ISBN: 978 02 520 3787 0

Elisabeth McKillen is een van die Amerikaanse historici die bewijzen dat de geschiedenis van arbeid en arbeidersbewegingen belangrijke nieuwe inzichten kan toevoegen aan het brede terrein van de *global history*. We zijn voorbij de discussie of het al dan niet zin heeft om geschiedenis vanuit een zuiver nationaal perspectief te bestuderen, zoals we het er ook over eens zijn dat het nuttig is om een breder tijdspectief te hanteren. Bekijk het een beetje zoals een adres zoeken op Google Maps. Je wil heel precies naar een locatie kijken, maar om die goed te situeren moet je daarna uitzoomen. Dat is ook wat McKillen doet. Haar verhaal is soms heel lokaal en beperkt, anti-oorlogsactivisme in Chicago in 1917 bijvoorbeeld, maar ze situeert dat in de brede context van de ontwikkeling van een wilsoniaanse wereldvisie van vrijhandel en democratie en de participatie daaraan van de Amerikaanse arbeidersbeweging. Dat verhaal start voor de Eerste Wereldoorlog en eindigt met het einde van de Koude Oorlog. Het is een verhaal dat niet enkel over de Verenigde Staten gaat, maar ook over Mexico en Latijns-Amerika, Europa en uiteindelijk de ganse wereld.

Maar hier focussen we dus op die Eerste Wereldoorlog, waar ontwikkelingen startten

Pamflet uit het archief van Camille Huysmans dat zeer goed het isolationisme van de Amerikanen illustreert. (Amsab-ISG, Gent)

die mee onze maatschappij van vandaag bepaalden, denk maar aan de oprichting van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) in het kader van de Vredesconferentie van Versailles in 1919. McKillen heeft veel aandacht voor die IAO, omdat het tegelijk een speerpunt en een dieptepunt was van het internationalisme van president Woodrow Wilson. Dat botste meteen na de oorlog op een isolationistische meerderheid binnen het Amerikaans congres. Hoe dat isolationisme tot stand kwam, is een van de sterke verhalen in dit boek. McKillen traceert het tot in de arbeiderswijken van Chicago en andere industriesteden, met hun etnisch diverse samenstelling, waar het anti-

oorlogssentiment zeer sterk aanwezig was tijdens de oorlog en het wantrouwen tegenover vrijhandel gepaard ging met een wantrouwige blik op nieuwe ontwikkelingen zoals een Volkenbond van Staten. Linkse groepen in de VS, vaak met een migratieachtergrond, zagen in de Volkenbond en de IAO instrumenten die in eerste instantie de belangen van het kapitalisme en de imperialistische naties moesten dienen.

Die etnische component maakt de geschiedenis van de Amerikaanse arbeidersbeweging trouwens complexer, omdat klasse hier niet het dominante verbindingselement was, wat het in Europa doorgaans wel was. Het is niet duidelijk of de lagere rangorde van 'klasse' ook ruimte bood voor een sterker genderbewustzijn, maar het is onmiskenbaar dat dit laatste er wel degelijk was en met de Women's Trade Union League ook een machtsfactor van betekenis voortbracht. Binnen dit complexe en dialectische spel van ideeën en belangen wist Samuel Gompers, de legendarische leider van de Amerikaanse vakbeweging, de oorlogscontext te gebruiken om *labor* zowel nationaal als internationaal tot een van de steunpijlers van de politiek van Wilson te maken. In één beweging probeerde hij ook de nationale concurrentie van socialistische en revolutionaire arbeidersorganisaties uit te schakelen.

Met de steun van Wilson manoeuvreerde Gompers de wereld van de arbeid binnen op de Vredesconferentie en slaagde hij erin om met het Arbeidscharter de grondbeginselen van de universele rechten van de arbeid op het hoogste niveau te laten aanvaarden. Na de oorlog echter verloren zowel Wilson als Gompers de controle en kwam er in de VS een monsterverbond tussen links en rechts tot stand met de kritiek op de Volkenbond en de IAO als basis. In tegenstelling tot Europa werd Wilson in de VS door links gewantrouwd omwille van zijn repressieve politiek en zijn interventionisme in Mexico. Zijn daden volgden niet altijd zijn woorden, zeker niet als het ging over zelfbeschikking en het recht van volkeren om hun

eigen toekomst te bepalen. Als gevolg daarvan kozen de linkse groepen het anti-Wilsonkamp en dus werd de arbeidersbeweging in plaats van een van de steunpijlers van Wilsons politiek, nu plots een bedreiging. De afwijzing van de Volkenbond en de IAO, kroonjuwelen van het wilsoniaanse buitenlandbeleid, was dus evenzeer een zaak van links. Het resultaat was een terugkeer naar het isolationisme, ook door de American Federation of Labor, die tot 1934 wegbleef van het internationale terrein.

Maar Wilson en Gompers wierpen hun schaduw ver vooruit met hun gedeelde visie op de VS als de unieke verdediger en wereldwijde promotor van democratie. Hun opvolgers, eveneens overtuigd van de universele geldigheid van het Amerikaanse model, ontwikkelden instrumenten van direct interventionisme waaraan ook de Amerikaanse vakbeweging voluit meewerkte. Het was precies de vrees voor een dergelijk ideologisch imperialisme die links Amerika al in 1917 de weg van het isolationisme deed kiezen. En hoewel wantrouwen hen verhinderde om het potentieel van de IAO te zien voor de wereldwijde promotie van arbeidsrechten (achturedag, vakbondsvrijheid, verbod op kinderarbeid ...), merkt McKillen op dat vele wereldconflicten van vandaag gevoed worden door een ongelijkheid waartegen de IAO machteloos blijkt. Bij de architectuur zelf van deze organisatie hebben zowel Wilson, de Europese koloniale machten als de Amerikaanse vakbeweging immers geweigerd om een instrumentarium te ontwikkelen waarmee de IAO het ongebreidelde kapitalisme kon beteugelen. En dus is ook op dit vlak de linkse kritiek op de IAO niet achterhaald, hoewel die linkse Amerikaanse stem uiteindelijk mischien wel het grootste politieke slachtoffer is geweest van het mystieke huwelijk tussen Wilson en Gompers.

Een boek over de Eerste Wereldoorlog dus, dat ons veel leert over de wereld van vandaag.

GEERT VAN GOETHEM, directeur Amsab-ISG